

תוכן העניינים

חלק ראשון – טקסטים ותחביר

פרק א – האנשים החדשים

13	דור ה-x ודור ה-y
15	מילות ניגוד
17	מילות דמיון
19	יותר מ, פחות מ
20	המקצוע החדש - שחמט
21	צירופי שם הפועל - סתמי
22	צירופים עם הפועל "לערוך"
23	צירופי שם הפועל - פרסונלי
26	אזרחים של עיר ולא של מדינה
28	לא... אלא...
32	אדריכלות של בתי ספר
35	זה... זה / זו... זו / אלה... אלה
35	לברוא עולם מחדש
37	בראשית - עידן רייכל
38	מילת יחס 'עצם' בנטייה

פרק ב – הטבע האנושי

39	מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר
41	בלתי + שם תואר
42	מינו של שם העצם
43	שמות עצם ברבים
44	שם עצם ושם תואר
45	סמיכות

47	אין דבר העומד בפני הרצון
48	מילות ויתור
51	לא רק... אלא גם...
52	לבחור איך לחיות
55	על + שם הפועל
57	תפילה - לאה גולדברג
58	האם אנשים יכולים להשתנות
60	בעל / חסר + שם עצם
61	שמות תואר - תכונות
62	משפטי לוואי
65	משפטי לוואי עם כינוי מוסב
68	מילת יחס 'בין' בנטייה

פרק ג - נשאים בסביבה

69	הזהב השקוף
74	מילות זמן
76	יש, אין, רצוי, עדיף + שם פועל
79	עדיין, עדיין לא / כבר, כבר לא
80	יחס החברה לחלש
83	אוגד
83	אוגד שלילי
85	לאן נעלמות הדבורים?
92	מילת היחס 'בלי' בנטייה

פרק ד - בין מזרח למערב

94	חצי אשכנזי חצי מזרחי
96	מתחת לפני האדמה - אלי אליהו
97	מוזיקה ישראלית
100	מילות תכלית
105	טוב להיות פראייר
108	מילות סיבה ותוצאה

111	מציע ש... מבקש ש... ממליץ ש... + עתיד
113	תיאור מצב
114	בתי החלומות
117	מילת היחס 'כמו' בנטייה

פרק ה – גיבורים

119	מיהו גיבור?
122	כינוי חבר
125	גיבורי תרבות
127	כל, רוב, חלק מ, אחד / אחת (מ) + שם עצם מיוזע ברבים
128	אל תיגע בי
130	משפטי תנאי קיים
132	פעולה הרגלית בעבר
133	מורה לחיים
133	(כל) מי ש / (כל) מה ש
135	הילד הרע - לאה גולדברג
136	הסיפור המיניאטורי: בת הרב והנחש
138	משפטי תנאי בטל
142	מילת היחס 'מן' בנטייה

פרק ו – שפת הרחוב

145	המאבק על העברית
148	סמיכות כפולה
148	הרגע שבו העברית חזרה לחיים
149	תוארי הפועל
151	השירה של האדם הפשוט
154	שם המספר בסמיכות
156	נטיית שם המספר
157	שפת הרחוב
162	דיאלוג עם הרחוב
162	שרפת הספרים בכיכר בבל בברלין
164	סיכום מילות יחס בנטייה

חלק שני – פועל

171 לקראת הפועל

פרק א – פעל

173 בניין פעל - אפעול

174 בניין פעל - אפעל

180 פִּעַל

184 בינוני פִּעוּל

189 רשימת הפעלים - בניין פעל

פרק ב – פיעל, פועל, התפעל

191 בניין פיעל

193 בניין פיעל - שורשים מרובעים

197 בניין פּוֹעַל

197 בניין פּוֹעַל - שורשים מרובעים

202 רשימת הפעלים - בניין פיעל

205 בניין התפעל

207 בניין התפעל - שורשים מרובעים

215 רשימת הפעלים - בניין התפעל

פרק ג – הפעיל, הופעל

218 בניין הפעיל

225 בניין הופעל

233 למה ירושלים תמיד שתיים? - יהודה עמיחי

236 רשימת הפעלים - בניין הפעיל

פרק ד – נפעל

238 בניין נפעל

249 רשימת הפעלים - בניין נפעל

פרק ה – גזרת ל"י, גזרת עו"י

251	בניין פעל ל"י
255	פְּעוּל ל"י
256	רשימת הפעלים - בניין פעל ל"י
257	בניין פיעל ל"י
264	רשימת הפעלים - בניין פיעל ל"י
265	בניין פעל עו"י
267	לגור / לחיות
270	רשימת הפעלים - בניין פעל עו"י
272	בניין הפעיל עו"י
277	בניין הופעל עו"י
279	רשימת הפעלים - בניין הפעיל עו"י

פרק ו – גזרת פ"נ, גזרת פ"י

280	בניין פעל - גזרת פ"נ - אפעול, אפעל
281	הפועל 'לתת'
282	רשימת הפעלים - בניין פעל פ"נ
283	בניין הפעיל פ"נ, פי"צ
284	לומר / להגיד
287	בניין הופעל פ"נ, פי"צ
290	רשימת הפעלים - בניין הפעיל פ"נ, פי"צ
291	בניין פעל פ"י
291	הפועל 'לישון'
293	לדעת / להכיר
298	רשימת הפעלים - בניין פעל פ"י
299	תשובות לתרגילי הפועל
314	טבלות מילות קישור
316	טבלות הפועל
324	הערות למורה
332	אוצר המילים (מילון)
363	רשימת המקורות

הקדמה

בספר עושים עניין אנו מעודדים את לומד השפה לחוות את הלימוד מתוך צורך ועניין. לשם כך בחרנו להציג טקסטים מעוררי עניין הנוגעים בתחומים מרכזיים בתרבות האוניברסלית, הישראלית והיהודית, ולשלב בהם נושאים דקדוקיים, הן מתחום הפועל הן מתחום התחביר. כל אחד מהפרקים בספר בנוי סביב נושא מרכזי וכולל טקסטים מגוונים, המזמנים דיון ולעיתים ויכוח. בפרקים שזורים תרגילים המעמיקים את ההבנה ומאפשרים ללומד לחזור על אוצר המילים ולהשתמש בו באופן טבעי.

העיסוק בנושאים עובר מהאוניברסלי אל המקומי, במטרה לאפשר ללומד להזדהות עם התכנים ולעורר בו רצון לקחת חלק בהבניית הידע שלו באמצעות קריאה, השתתפות בשיחות בכיתה והפקת תוצרים שונים בעל פה ובכתב. גישה זו מאפשרת להעמיק את חוויית הלמידה ולהפוך אותה למשמעותית ובעלת ערך עבור הלומד. הוראה המאפשרת למידה משמעותית היא הוראה המייצרת הנעה פנימית ללמידה. לא רק העברת ידע אלא גם עידוד התלמיד לעסוק בידע - לאתר, לעבד, לבקר וליצור ידע. משום כך הפעילויות המשולבות בכל אחד מפרקי הספר מעוגנות בטקסטים ובנושאים הנלמדים בכיתה, והן מאפשרות הרחבה והעמקה בהם באופן טבעי ואותנטי. בנוסף לעבודה אישית, שזורות בספר גם פעילויות קבוצתיות, שיש בהן חשיבה משותפת ועבודת צוות, והן מגבירות את הסיכוי לחוות למידה משמעותית.

הלמידה בספר מדורגת וספירלית: המילים החדשות והמבנים הלשוניים הנלמדים בכל פרק מהווים חלק מבסיס הפרקים הבאים, וכך הלומד ממשיך לתרגל את החומר הקודם לצד החומר החדש, בין אם העיסוק הוא באוצר מילים ובין אם הוא בתחביר ובפועל. כך הידע נבנה באופן מדורג ומבוסס היטב. בהתאם ליכולות המצופות מלומד ברמת הביניים (B1), על פי סולם ההערכה למיומנויות תקשורתיות ללומדי עברית של היחידה לעברית (היחידה לעברית, 2018). הבנוי על עקרונות מסגרת ההתייחסות האירופית לשפות (Council of Europe) (CEFR), 2018, התרגילים, המשימות והדיאלוגים בספר מכוונים לביצועים תקשורתיים יומיומיים בשפה מצד אחד, ולמיומנויות אקדמיות כמו כתיבה ביקורתית, סיכום וניתוח מאמרים מצד אחר. לצורך זה הלומד נחשף לטקסטים מסוגות שונות כמו מאמרים הכתובים במבנים שונים, קטעי פרוזה, ריאיונות, דיאלוגים ושירים.

הספר מחולק לשני חלקים: בחלק הראשון טקסטים ומבנים תחביריים, ובחלק השני פועל. כחלק מהצורך ללמד את הפועל בצורה תקשורתית, שאינה מנותקת מהוראת הטקסטים והתחביר, פרקי הפועל עוסקים בהתאמה באותם נושאים מרכזיים שמופיעים בחלק הראשון של הספר. וכך, אוצר

המילים וחלק מהמבנים התחביריים שנלמדים בחלק הראשון מופיעים גם בעת לימוד הפועל לצורך חיזוק וחזרה. לכן, מומלץ ללמד את שני חלקי הספר במקביל, פרק מול פרק, ויש לשים לב לסדר הופעת הדברים.

תודות

חלק חשוב מתהליך יצירת הספר היה התנסות בהוראה על פי הספר בכיתות שבהן אוכלוסיות שונות של לומדים. הדבר אפשר למורי היחידה לעברית לבחון את יכולת הלומדים להתמודד עם חומרי הלימוד בספר ואת מידת העניין שהם מעוררים. אנו מודים למורי היחידה שהאירו והעירו, תיקנו וליטשו. תודה מיוחדת לסמדר ברק, למירה שמאלי, לאילת אלקנה בן אהרון ולאיתן פינסקי, שקראו בתשומת לב, העירו והציעו, וכן לאסתי סימונס, אבישג רוזנברג, טלי דבי, ענת זמל פוין, כרמיה שובל ורון כהן על תרומתם לספר. תודה ליהודית מאיר על עריכת הלשון ועוד, לגילה פרידמן-כהן שניקדה את אוצר המילים שבסוף הספר ותרגמה אותו לאנגלית ולח'אלד סלהב, שתרגם את אוצר המילים לערבית. ולבסוף, תודה ליהונתן נדב, מנכ"ל הוצאת מאגנס/אקדמון, ולשלומי אספר, מנהל פרסומי אקדמון, על עזרתם, לירמי אמסטר על העיצוב הגרפי ולאייתי הומינר על עיצוב העטיפה ועל האיורים.

פרק א

האנשים החדשים

דור ה-x ודור ה-y

בני דור ה-y הישראלי נולדו בעשורים האחרונים של המאה העשרים. לפי הסוציולוג עוז אלמוג זהו דור פתוח וליברלי, שמתבגר מאוחר ולא ממהר לקחת על עצמו אחריות, מרוכז בעצמו, וחי כאילו אין מחר. בני דור ה-y גדלו בעולם דיגיטלי, בתקופה של גלובליזציה וצמיחה כלכלית מהירה, כנסיכים ונסיכות, והם בטוחים שיוכלו להגשים כל חלום. הם שונים מהדורות שהיו לפניהם: עובדים אחרת, לומדים אחרת, מבלים אחרת ומגדלים את ילדיהם אחרת. ההשפעה הרבה שלהם על החברה הישראלית מעלה את השאלה איך תיראה החברה הישראלית בעתיד.

עוז אלמוג מדבר על ההבדלים בין בני דור ה-y לבין הוריהם, בני דור ה-x:

1. את דור ההורים חינו שישיש אמת אחת שצריך לנסות להגיע אליה, ואילו הצעירים גדלו בתקופה שבה לכל אחד יש אמת משלו. לכן הם מאמינים שכל דרך וכל רעיון הם אפשריים ועל כל דבר אפשר להתווכח.
2. רוב הצעירים בטוחים שהם חכמים ומוכשרים גם כשהם לא כאלה, מפני שהוריהם חוזרים ואומרים להם את זה מגיל צעיר. לכן קשה להם לקבל ביקורת ולכבד דעות של אנשים מבוגרים בעלי ניסיון.
3. הצעירים פחות עצמאיים ומתבגרים לאט יותר. הם חיים בבית ההורים עד גיל מבוגר, מקבלים מהם עזרה כספית, וקשה להם לפתור בעיות בעצמם.
4. ההורים יודעים הרבה על מעט, והצעירים יודעים מעט על הרבה. הצעירים נולדו לעולם דיגיטלי, בתקופה שבה קל להגיע לכמות גדולה של מידע במהירות. בניגוד לכך, הוריהם למדו מתוך ספרים ומאמרים.
5. התקשורת הדיגיטלית משפיעה על יכולת הכתיבה של הצעירים. כשרוב הזמן הם כותבים הודעות קצרות בפייסבוק, קשה להם לחבר משפטים לטקסטים ארוכים בצורה טובה וברורה.
6. העולם של הצעירים מציע יותר אפשרויות בחירה ולכן הם מבולבלים יותר מבני הדור הקודם.

Z Y X

הם מתלבטים הרבה בשאלות כמו איזה מוצר לקנות, מה ללמוד, היכן לעבוד ובאיזה בן זוג לבחור, ופעמים רבות מתחרטים על הבחירות שלהם.

שם עצם	פועל	שם תואר	שונות
אחריות	לְהִתְבַּגֵּר	מבולבל/ת	אַחֲרָת
ביקורת	לְבַחֵר (את)	מוכשר/ת	הִיכֵן
דור(ות) ז.	לְהִתּוֹכַח עִם... עַל...	עצמאי/ת	לְהַגִּישׁ חֵלוֹם
יְכוּלָּת	לְחַבֵּר (את)		מְרוֹכֵז/ת בַּעֲצֻמוֹ/ה
כְּמוּת	לְחַנֵּךְ (את)		
מְאַמֵּר	לְהִתְחַרֵּט עַל		
מוצר	לְהַצִּיעַ (את)		
מִידַע	לְכַבֵּד (את)		
נִסְיוֹן	לְהִתְלַבֵּט בֵּין... ל/וּבֵין...		
עָשׂוּר	לְפָתוֹר (את)		
צְמִיחָה	לְהַשְׁפִּיעַ עַל		
תְּקוּפָה			
תְּקִשׁוּרָת			

תרגיל 1

אמרו אם המשפט נכון או לא נכון לפי הטקסט.

1. הצעירים של דור ה-y חושבים הרבה על העתיד. נכון / לא נכון
2. החיים של הצעירים של דור ה-y דומים לחיים של הוריהם. נכון / לא נכון
3. הצעירים של דור ה-y לא רוצים לשמוע מה הוריהם חושבים. נכון / לא נכון
4. בני דור ה-y מחפשים מידע בספרים ובמאמרים בניגוד להוריהם. נכון / לא נכון
5. בני דור ה-x היו עצמאיים בגיל צעיר. לעומת זאת בני דור ה-y מבקשים עזרה מההורים גם בגיל מבוגר. נכון / לא נכון

תרגיל 2

בחרו באפשרות הנכונה.

1. הצעירים מדור ה-y מתווכחים / מתבגרים / מתלבטים לאט יותר מהוריהם.
2. בני דור ה-y לא חושבים הרבה על אחרים כי הם עצמאיים / מוכשרים / מרוכזים בעצמם.
3. קשה לצעירים להסכים אחד עם השני. הם מתווכחים / מציעים / מתחרטים הרבה.
4. יש הרבה אפשרויות, ולכן אנחנו מרוכזים / מוכשרים / מבולבלים.
5. הוא גר בבית הוריו, ולכן הוא עדיין לא צריך לקחת אחריות / כמות / יכולת על חייו.
6. להרבה אנשים קשה לקבל אחרת / תקשורת / ביקורת על מה שעשו או אמרו.
7. לתרבות האמריקנית יש השפעה / צמיחה / יכולת רבה על התרבות העולמית.